

TEADMUSIIRE

Hargettevõtlus ülikoolis

Detsember
2005

"Hargettevõtlus ülikoolis" on mõeldud Tallinna Ülikooli (TLÜ) akadeemilistele töötajatele ja üliõpilastele, kellel on tekkinud äriidee või kes sooviksid lihtsalt saada rohkem teavet ettevõtluse algatamise võimalustest ülikoolis.

Trükisest leiab vastuse järgmistele küsimustele:

- **mis** on hargettevõtte?
- **millal ja miks** asutada hargettevõtte?
- **milline** on ülikooli õigusruum hargettevõtte asutamisel?
- **kuidas** asutada hargettevõtet ja millised on vastava asjaajamise etapid?
- **millist** abi pakub TLÜ teadmussiirde keskuse meeskond hargettevõtte asutamisel?
- **mida** tuleks silmas pidada äriidee arendamisel ja ettevõtte asutamisel?
- **millised** on teiste ülikoolide ettevõtluskogemused?
- **kust** leida infot ettevõtlusega alustamise ja ettevõtte tegevuse arendamise kohta?

Väljaande on koostanud TLÜ teadmussiirde keskuse meeskond, kelle üks rolle on ergutada ülikoolis ettevõtlustegevust ning pakkuda akadeemilistele töötajatele ja üliõpilastele tuge hargettevõtte asutamiseiga seotud toimingutel.

■ Mis on hargettevõte?

Hargettevõte on laiemalt tuntud selle inglise keelest tulnud nimetuse järgi – *spin-off*-ettevõte. TLÜs on kasutusele võetud eestikeelne mõiste "hargettevõte", mille autoriks on TLÜ eesti keele õppetooli dotsent Peep Nemvalts, kes tuletas mõiste asjaolust, et *spin-off*-ettevõte kasvab välja ehk hargneb ülikoolist. Teistes Eesti ülikoolides tuntakse hargettevõtteid aga siiani *spin-off*-ettevõtete nime all.

Hargettevõtted on laiemalt tuntud kui *spin-off*-ettevõtted

Hargettevõte on eraõiguslik juriidiline isik, mille asutajateks ja osanikeks on vähemalt 50% ulatuses

äriühingu omandist ülikooli ja selle asutuste töötajad ja/või üliõpilased. Hargettevõte peab olema registreeritud ülikooli sisekorra kohaselt ning tegevus peab olema suunatud ülikooli teadus- ja arendustegevuse tulemuste rakendamisele. Hargettevõte ei tohi oma toodete ja teenuste osas konkureerida ülikooliga (TLÜ teadmiste- ja tehnoloogia-siirde eeskiri).

Hargettevõtte asutajateks ja osanikeks peavad olema vähemalt 50% ulatuses äriühingu omandist ülikooli ja selle asutuste töötajad ja/või üliõpilased

■ Millal võib asutada hargettevõtte?

Kui Teil on tekkinud äriidee ning Teie firma tegevus vastab hargettevõtte määratluses toodud tingimustele, võitegi asutada hargettevõtte.

Hargettevõtte tegevus peab olema suunatud ülikooli teadus- ja arendustegevuse tulemuste rakendamisele

Ülikool otsustab üldjuhul ainult sellise hargettevõtte asutamise kasuks, mille tooted ja teenused

põhinevad ülikooli käsutuses oleval teadmusel ja oskustel ning on uued, innovaatilised ja konkurentsivõimelised. Ülikool on huvitatud ka sellest, et hargettevõtte aitaks teadustulemusi ellu viia ja ülikoolil efektiivsemalt alusdokumentidega seatud eesmärged saavutada.

Hargettevõtte tooted ja teenused ei tohi konkureerida ülikooliga

■ Miks on ülikooli hargettevõtte asutamine kasulik?

Hargettevõtte asutamise kasuks võrreldes tavalise äriühinguga kõnelevad mitmed materiaalsed ja mittemateriaalsed asjaolud.

1. Ülikool pakub TLÜ hargettevõtetele tugiteenusid:

- teadus- ja arendusprojektide nõustamine
- müük ja turundus
- intellektuaalse omandi kaitse
- projektide hange
- finantsteenused
- personaliteenus
- juriidiline teenus
- ettevõtlusteenus

Hargettevõtte asutamise hetkeni on nimetatud teenused tasuta. Hargettevõtte asutamise järel muutuvad tugiteenused tasuliseks, kuid nende omahinnale lisandub ainult kuni 10%. Analoogsete teenuste ostmine eraettevõtetele oleks palju kallim.

2. Ülikooli hargettevõtetele võimaldatakse kasutada soodustingimustel ülikooli ruume, seadmeid ja infrastruktuuri.

3. Hargettevõtte võib osaleda ülikooli reklaami- ja turundustegevuses ning kasutada ülikooli käsutuses olevaid turunduskanaleid.

4. Ülikooli intellektuaalomandi (teose, oskusteabe, tarkvara, leiutise jms) kasutusse andmisel hargettevõttele püütakse litsentsitasu hoida võimalikult madal. Hargettevõtte võib reklaamida nimetatud litsentsi alusel valmistatavat toodangut või pakutavaid teenuseid märkega "Valmistatud TLÜ litsentsi alusel".

5. Hargettevõttele on õigus kooskõlas ülikooli maine põhimõtetelega olla tasuta esindatud valdkonnaga seotud messidel ja näitustel, kus ülikool osaleb ekspanendina; saada trükipinda ülikooli väljaantavates reklaammaterjalides ning esitleda oma tulemusi ülikooli korraldatavatel avalikel üritustel.

 Ülikool pakub TLÜ hargettevõtetele mitmeid tugiteenuseid, soodustingimustel infrastruktuuri ja erinevaid turundusvõimalusi

6. Hargettevõttele on õigus lisaks oma ärinimele kasutada nimetust "TLÜ hargettevõtte", mis tekitab usaldusväärust.

 Hargettevõtte nimetus annab ettevõttele juurde usaldusväärust

■ Protsessiskeem ja juhised hargettevõtte asutamiseks

Peatükk tutvustab praktilist tegutsemiskeemi, kuidas asutada hargettevõtet (vt ka joonis lk 7). Ettevõtte asutamise protsessi kirjeldamisel on võetud aluseks osaühingu asutamise nõuded, kuna osaühing on enamlevinud väikeettevõtte vorm Eestis.

1. Ideest teadaandmine

Äriideest hargettevõtte asutamiseks aitab Teil jõuda teadus- ja arendusprojektide nõustaja (edaspidi nõustaja), kellega saate kontakti TLÜ teadmussiirde keskuse veebilehel oleva rubriigi "idee sisestusvorm" kaudu või otse teadmussiirde keskusesse pöördudes (info ja kontakt <http://www.tlu.ee/teadmussiire/>).

 Kui Teil on äriidee, siis võtke ühendust aadressil
<http://www.tlu.ee/teadmussiire/>

2. Idee läbimõtlemine

Kohtumis(t)el nõustajaga saate idee koos põhjalikult läbi mõelda. Kohtumistel osaleb ka intellektuaalomandi spetsialist-jurist, kes annab vajadusel nõu intellektuaalomandi kaitsmise küsimustes. Nõustaja ja jurist hoiavad Teie käest saadud info mõistagi konfidentsiaalsena.

Mõned küsimused, millele saate juba enne kohtumist ise mõelda:

- Kes on hargettevõtte asutajad ja osanikud? Kas neil on aega, tahtmist ja võimalust ettevõtte tegevustes kaasa lüüa? Mis on erinevate inimeste ülesanded?
- Milline on ettevõtte tegevusala? Milliste toodete/teenustega turule minnakse? Kas ettevõtte

profiil vastab aja vajadustele (arvestades näiteks tormilist IT-arengut)?

- Kas toode/teenus põhineb ülikoolis loodud teadmusel ja oskustel? Mis ulatuses ja milline on teadus- ja arendustegevuse osa ettevõtte tegevuses?
- Miks soovite ettevõtet asutada? Kui ainult kasumi saamiseks, siis kas olete nõus investeerima enamiku kasumist firmasse?
- Mida teate turust, võimalikest konkurentidest ja potentsiaalsetest klientidest? Kas hargettevõtte oma toode/teenusega konkureerib ülikooliga?
- Kas seoses ettevõtte tegevusega on võimalik mingit liiki intellektuaalomandit kaitsta?
- Kas ettevõtte asutajatel ja töötajatel on piisavalt oskusi ja teadmisi toode/teenuse väljarendamiseks ja müümiseks ning firma juhtimiseks ja raamatupidamise korraldamiseks?
- Kas äriplaan on olemas? Kui ei, siis kes selle kirjutab? Kas ja millist abi on vaja äriplaani kirjutamisel?
- Mille jaoks oleks vaja raha ettevõtte tegevuse käivitamisel/algusfaasis? Kui palju raha kokku kuluks? Kui palju on olemas ja palju oleks veel vaja? Kust saada raha? Kui võtta pangalaenu, siis kas on tagatisi?
- Kas on ärinime ideid?
- Millist ülikooli tuge oleks vaja ettevõtte asutamisel ja tegutsemise alustamise järel?
- Kus ettevõtte tegutsesks?
- Kas ettevõttel on vaja tegevusluba?
- Millised on edasiarenemise võimalused tulevikus?
- Kellega saaksite/tahaksite teha koostööd?

Enne ettevõtte asutamist tuleb oma äriidee põhjalikult läbi mõelda

3. Edasi tuleks ideed analüüsida kahest aspektist – kas ettevõtmine tasub ennast majanduslikult ära ning millist kaudset kasu annaks hargettevõtte ülikoolile.

3a. Turu- ja konkurentsiuuring

Toote või teenuse turust ja konkurentidest pildi saamiseks tuleks teha turu- ja konkurentsiuuring ning välja selgitada:

- mida, kellele, kus ja kui palju pakkuda;
- kuidas oma toodet/ teenust vastavalt turu vajadustele välja arendada;
- millised sarnased tooted/ teenused juba turul on;
- kes on konkurendid.

Nõustaja saaks teha internetipõhise uuringu ning selgitada välja info võimalikest konkurentidest ja sarnastest toodetest või teenustest. Põhjaliku pildi saamiseks toote/ teenuse võimalikust turust ja konkureerivatest firmadest tuleks soovi korral tellida vastav teenus uuringufirmadest. Nõustaja aitaks sellisel juhul püstitada uuringu lähteülesande ning leida uuringu läbiviija.

Enne ettevõtte tegevuse alustamist on otstarbekas uurida toote või teenuse turgu ja võimalikke konkurente

3b. Hargettevõtte analüüs

Ülikooli regulatsioonides on ette nähtud, et hargettevõtte loomisele peab eelnema analüüs. Teie ülesanne oleks seega analüüsida, mil viisil aitab hargettevõtte ülikoolil alusdokumentidega seatud eesmärgid efektiivsemalt saavutada ning teadustulemusi ellu viia. Analüüsist peab järelduma, kas ja kuidas aitab hargettevõtte tegevus kaasa eesmärkide saavutamisele ning on kooskõlas prioriteetidega, mis on kirja pandud hetkel kehtivas ülikooli arengukavas ja TA strateegias. Need on kaks olulisemat dokumenti, aga lisaks võib analüüsida hargettevõtte tegevuse kooskõla ka teiste ülikooli alusdokumentidega. Samuti peab analüüsis olema esitatud, kas ja millised on need teadmised, mida hargettevõtte tegevuse tulemusena ühiskonda siirdatakse. Kas need teadmised on loodud ülikoolis ning millise tegevuse käigus?

Hargettevõtte peab aitama teadustulemusi ellu viia ja ülikoolil efektiivsemalt alusdokumentidega seatud eesmärgid saavutada

4. Kohtumine teadus- ja arendusprorektoriga

Et saada eelhindang, kas ülikool on huvitatud osalemisest hargettevõtte osanikuna, tuleks rääkida ülikooli teadus- ja arendusprorektoriga. Nõustaja korraldab kohtumise, kus saate oma ideed prorektorile tutvustada. Selle kohtumise tulemusena peaks selgeks saama, milline peab olema ettevõtte teiste osanike arv ja panus.

5. Järgnevat kahte etappi (5a, 5b) saab teha ühel ajal.

5a. Osanike leidmine

Kui Teie ettevõtte asutajana olete ülikooli töötaja, on Teil vaja saada nõusolek oma struktuuriüksuse juhilt. Tema peab kinnitama, et hargettevõtlusega tegelemine ei hakka häirima töötaja põhitööülesannete täitmist. Nõusolek tuleb vormistada kirjalikult (hargettevõtte asutamistaotluses – teadmiste- ja tehnoloogia siirde eeskirja lisa 6). Kui ettevõtte töötajate hulgas on veel ülikooli töötajaid, tuleb saada kirjalik nõusolek ka nende struktuuriüksuste juhtidelt. Kui ettevõtte osanikeringi on vaja täiendada, siis aitab nõustaja Teid vajadusel inimeste/ ettevõtete leidmisel.

5b. Äriplaani kirjutamine

Nüüd tuleb Teil kirjutada äriplaani, vajadusel aitab ka nõustaja. Kui ettevõtte asutamiseks on plaanis võtta pangalaenu, siis on otstarbekas minna juba varakult panga laenuhalduriga konsulteerima. Äriplaani struktuur on reeglina olemas panga koduleheküljel ja see tasuks aluseks võtta, kui hakata pangalt raha taotlemiseks äriplaani koostama. Äriplaani koostamise nõuandeid ja võimalikke struktuure leiab ka erinevatest ettevõtjatele mõeldud infoportaalidest (vt viimane ptk – kasulikke linke).

Äriplaani kirjutamise teenuse saab ka sisse osta (vastavat teenust pakub enamik konsultatsioonifirmasid). Konsultandi leiab vajadusel ja vastava asjaajamise korraldab nõustaja. Soovitav on äriplaani aga siiski ise kirjutada – niimoodi saab asjad enda jaoks läbi mõelda. Ellu viite ju plaani ikkagi Teie, mitte konsultant. Lisaks on äriplaani puhul tunduvalt olulisem sisu, mitte vorm, seega ei pea muretsema äriplaani vormi pärast – ka siinkohal aitab nõustaja.

Soovitav on äriplaani ise kirjutada. Äriplaani puhul on olulisem sisu, mitte vorm

Kui siiski äriplaani kirjutamine sisse osta, saab rahalise poole pealt toetust küsida Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) nõustamistoetuse programmist, mille eesmärk on võimaldada ettevõtjatel osta professionaalsetelt konsultantidelt soodustingimustel ettevõtlusalaseid konsultatsioone. Rohkem infot nõustamistoetuse kohta saab EASi kodulehelt (<http://www.eas.ee/>).

Mõningaid soovitusi ja juhiseid äriplaani kirjutamiseks:

- leidke ettevõtte tugevused ja fookuseerige tegevus ühele-kahele põhitegevusele;
- olge oma plaanides pigem konservatiivne ja kokkuhoidlik, küll hiljem jõuab suuremaid plaane teha. Olge kriitiline otsuste suhtes, mis toovad kaasa püsikulu, kuid põhitegevusele mõju ei oma;
- mõelge läbi ka negatiivsed stsenaariumid ja arvestage nendega, kui plaane teete;
- jätke endale puhvreid nii ajaliselt kui ka rahaliselt;
- pange suurt rõhku finantsanalüüsile ja -prognoosile. Prognoositavad rahavood näitavad selgelt ära finantside vajaduse ja raha liikumise ajas;
- koostage äriplaani äärmise põhjalikkusega ja orientatsiooniga ennekõike iseendale.

6. Finantside leidmine

Ettevõtte asutamisel tuleb arvestada kahte liiki väljaminekutega:

- ettevõtte asutamiskulud;
- ettevõtte asutamiskapital.

Lisaks otseselt ettevõtte asutamiseks kuluvale rahale tuleb leida vahendid ka ettevõtte tegevuse käivitamiseks, milleks saab kasutada asutamiskapitali.

Ettevõtte asutamisel tuleb arvestada kahte liiki kuludega: asutamiskulud ja -kapital

Enamlevinud väikeettevõtte vorm Eestis on osaühing. Enamasti ka sellepärast, et osaühingu puhul on nõutav asutamiskapital ainult 40 000 krooni (aktsiaseltsi puhul on see 300 000 krooni). Tava-päraselt tasub asutamiskulud ettevõtte asutaja. 40 000-kroonise kapitaliga osaühingu asutamiskulud on:

- riigilõiv 3000 krooni (äriregistrisse kandmise eest tasutakse riigilõivu 0,2% osakapitalist, kuid mitte alla 3000 ja mitte üle 20 000 krooni);
- notari tasu asutamisotsuse ja põhikirja tõestamise eest 330 krooni. Juhul kui asutajaid on rohkem kui üks (sellisel juhul toimub asutamislepingu tõestamine), on notari tasu 660 krooni;
- allkirjade tõestamine kandeavaldusel ning allkirjade näidistel à 10 krooni;
- äriregistrist tõestatud registrikaardi ära kirja 25 krooni;
- äriregistrist muude dokumentide (põhikirja) tõestatud ära kirja iga lehekülge 15 krooni;
- tegevuslubade väljastamise riigilõiv. Olenevalt tegevusalast on riigilõivu suurused väga erinevad (50 kuni 10 000 krooni). Riigilõivu suurused on sätestatud riigilõivuseaduse paragrahvis 183;
- pangaarve avamine – vastavalt panga hinnakirjale (erinevates pankades 0 kuni 100 krooni);
- mitterahalise sisse makse hindamine – olenevalt erinevate ekspertide tasust.

Asutamiskapitali kokkusaamiseks on erinevaid võimalusi:

- raha tuleb asutaja(te)lt endilt;
- asutaja(d) laenab/laenavad raha kokku sõpradelt ja sugulastelt;
- investori(te) leidmine;
- pangalaenu küsimine pankadelt;
- EASi alustavate ettevõtjate starditoetuse programm (<http://www.eas.ee/?id=677>);
- Tallinna Ettevõtlusameti stardiabi (<http://www.tallinn.ee/est/g3192/>);
- eelnevate variantide kombineerimine. Soovitav ongi tegelikult riske jaotada ja otsida raha erinevatest allikatest.

Erinevate finantseerimisallikate vahel otsustamise ning raha taotlemise juures aitab Teid nõustaja.

Soovitav on otsida raha ettevõtte asutamiseks erinevatest allikatest – niimoodi saab paremini riske jaotada

Investorite leidmine

Investorit aitab Teil leida nõustaja. Investorite leidmisest saab lugeda ka sarjas varem ilmunud trüki-sest "Koostöö ettevõtetega".

Et investor panustaks oma rahaga äriideesse, soovib ta äriplaani lugeda järgmist:

- ettevõtmisel on olemas konkreetne turg;
- ettevõtet hakkab juhtima heade oskuste ja äri-
alaste kogemustega usaldusväärne inimene;
- ettevõttel on olemas nn teise ringi rahastamise
plaan (näiteks kui tootearendusse investeeritud
raha on otsas, peab teadma, kust planeeritakse
saada raha turuletulekuks);
- kulude planeerimisel ei ole üle tähtsustatud
infrastruktuuri.

Pangalaenu küsimine pankadelt

Pangad pakuvad alustavatele ettevõtetele erinevate tingimustega erinevaid laene. Laenukooteid saab enamasti pankade abil ka kombineerida. Tihti saab alustav ettevõtte maksepuhkust, s.t et teatud perioodil tuleb tasuda vaid intresse.

Pank otsib laenukoostlust hinnates vastust enamasti järgmistele küsimustele:

- miks Te soovite ettevõtet asutada? (kasumi teenimiseks? missioonitundest?)
- kas Teil on piisavalt oskusi ja kogemust? (haridus? töökogemus?)
- kas Te tunnete turgu? (konkurendid? turumaht? potentsiaalsed kliendid? trendid?)
- kas projekt on jätkusuutlik? (mitu aastat ettevõtte tegutseb?)
- kas projekt on piisavalt edukas, et selle alla panna panga raha?

Laenu taotlemisel peab arvestama sellega, et asjaajamine erinevate pankadega võtab olenevalt projekti suuruselt aega 1 nädal kuni 6 kuud. Lisaks soovib pank, et Teie ettevõtmisel oleks omafinantseering (reeglina umbes 1/3 äriprojekti kogumaksumusest), ning laenule tuleb anda ka tagatis (näiteks kinnisvara, ettevõtte varad). Tavaliselt küsib pank seda suuremat intressi, mida vähem on ettevõttel omavahendeid ja mida ebakindlam on tagatis. Kui ettevõtte asutajad ei riski ise (ei panusta oma rahaga osaliselt), siis miks peaks pank seda tegema. Kui tagatise leidmisega on raskusi, siis pankadele annab täiendavaid tagatise Krediidi ja Ekspordi Tagamise Sihtasutus (Kredex, <http://www.kredex.ee>).

Pangalaenu võtmine on parem kui investori leidmine, juhul kui on soov, et rahastaja oleks neutraalne. Pank ei tunne huvi, kuidas raha kasutatakse, investor aga võib esitada omapoolseid nõudmisi äritegevuse planeerimisel ja korraldamisel.

Tavaliselt küsib pank seda suuremat laenuintressi, mida vähem on ettevõttel omavahendeid ja mida ebakindlam on laenu tagatis

7. Hargettevõtte asutamistaotlus

Ülikooli hargettevõtte asutamisel tuleb täita hargettevõtte asutamistaotlus (TLÜ teadmiste- ja tehnoloogiasirde eeskirja lisa 6). Vajadusel abistab nõustaja asutamistaotluse täitmisel. Taotlus, sinna juurde kuuluv juhi nõusolek ja äriplaan tuleb Teil esitada ülikooli teadus- ja arendusosakonda.

Hargettevõtte asutamistaotlus tuleb koos lisadega esitada teadus- ja arendusosakonda

8. Järgnevat kahte etappi (8a ja 8b) saab teha ühel ajal.

8a. Ülikooli administratsiooni otsused

Esitatud dokumentide põhjal otsustab teadus- ja arendusprorektor, kas ülikool on nõus hargettevõtte asutamisega ning mil määral on ülikool huvitatud ettevõttes osalemisest. Teadus- ja arendusprorektor teeb sellekohase ettepaneku ülikooli senatile, kes langetab lõpliku otsuse. Selleks võib teadus- ja arendusprorektor küsida Teilt täiendavaid dokumente. Otsus võetakse vastu kahe nädala jooksul alates taotluse esitamisest teadus- ja arendusosakonda ning edastatakse Teile kahe tööpäeva jooksul pärast otsuse vastuvõtmist.

Ülikooli senat otsustab, kas ülikool soovib hargettevõtet asutada ja ettevõttes osanik olla

8b. Ettevõtte nimepäring

Et nõustaja saaks teha Justiitsministeeriumi registrikeskusest ettevõtte nimepäringu, peaksite talle esitama kuni viis erinevat ettevõtte nimevarianti. Nime eristatavust ja kaubamärkide esinemist nimes võite kontrollida ka ise interneti nimepäringusüsteemis (http://info.eer.ee/ari/ariweb_package12.nimeparing?keel=0) ja Patendiameti koduleheküljel kaubamärkide andmebaasis (<http://www.epa.ee/default.asp?id=449>). Samas ei piisa ainult täpse nime sisestamisest, vaid päringuid tuleb teha ka nimeosade ja sarnase kõlaga nimede järgi, ning tulemus sõltub paljuski kasutaja vilumusest.

9. Koostöölepe sõlmimine

Koostööleppes fikseeritakse ülikooli ja hargettevõtte vahelised õigused ning kohustused. Nõustaja ja jurist valmistavad koostöös hargettevõtte asutajatega ette koostöölepe projekti. Koostöölepele kirjutavad alla teadus- ja arendusprorektor ning

hargettevõtte juhatuse esimees. Koostööleppe objektidest saab soovi korral lähemalt lugeda TLÜ teadmiste- ja tehnoloogiasirde eeskirjast.

 Ülikooli ja hargettevõtte vahelised õigused ja kohustused fikseeritakse koostööleppes

10. Intellektuaalomandi kaitsmine

Teadmussirde keskuse intellektuaalomandi spetsialist-jurist alustab intellektuaalomandi kaitseks vajalike tegevuste ettevalmistamist ja läbiviimist.

 Hargettevõtte asutamisel on võimalik küsida nõu intellektuaalomandi spetsialist-juristilt

11. Notariaalsed toimingud

Asutamislepingu (ühe asutaja puhul asutamiskoostöölepe) saab sõlmida notari abiga. Notar koostab asutamislepingu ja ettevõtte põhikirja ning kirjutab valmis avalduse äriregistrile. Dokumentide ettevalmistamiseks vajab ta teatud infot, mida aitab Teil kokku panna nõustaja.

 Notar koostab ettevõtte asutamislepingu ja põhikirja ning kirjutab valmis avalduse äriregistrile

Asutamislepingu ettevalmistamiseks vajab notar järgmisi andmeid:

- ettevõtluse vorm (näiteks osaühing)
- asutatava osaühingu nimi
- asutajate ees- ja perekonnanimi, isikukood, elukoht
- osaühingu aadress
- osaühingu põhitegevusalad põhikirjas
- osaühingu juhatuse esimehe ja liikmete ees- ja perekonnanimed, isikukoodid, elukohad
- juhul, kui moodustatakse nõukogu, siis ka selle liikmete andmed
- osakapitali suurus alustamisel
- ühe osa nimiväärtus (miinimum 100 krooni. Kui osa nimiväärtus on suurem kui 100 krooni, peab see olema 100 krooni täiskordne.)
- osade jagunemine: osanike ees- ja perekonnanimed ja nende osaluse suurus
- osaühingu sidevahendid: telefon, faks, e-post
- majandusaasta algus ja lõpp (tavaliselt 1. jaanuar kuni 31. detsember)

Käes on ettevõtte asutamise hetk. Kõik ettevõtte asutajad peavad selleks minema notari juurde, kus kirjutatakse alla asutamislepingule (asutamiskoostöölepe) ning tõestatakse see notariaalselt. Asutamislepingu sõlmimisega kinnitavad asutajad lepingu lisana ka ettevõtte põhikirja. Äriregistrile esitata-vale avaldusele kirjutavad samuti alla kõik juhatuse liikmed. Allkirjad tuleb ka notariaalselt tõestada.

Kui ülikool osaleb ettevõttes osanikuna, peab ülikooli senat asutamislepingu heaks kiitma. Asjaajamisel aitab nõustaja.

12. Järgnevaid etappe (12a – 12e) saab põhimõtteliselt teha ühel ajal.

12a. Vajalike lubade hankimine

Nõustaja uurib vajadusel välja, kas Teie ettevõtte tegevusalal on vaja tegevusluba, ning korraldab vastava asjaajamise. Tegevuslubade väljastamine on riigilõivuga maksustatud.

12b. Pangakonto avamine

Ettevõtte asutajad avavad ettevõtte nimele pangakonto (stardikonto), kuhu nad tasuvad vastavalt osaluse suurusele oma rahalised sissemaksed. Osakapital peab olema vähemalt 40 000 krooni. Kaasa tuleb võtta asutamisleping ja asutajate isikut tõendavad dokumendid. Äriregistrile esitamiseks tuleb pangast võtta pangateatis osakapitali sissemaksmise kohta. Enne osaühingu äriregistrisse kandmise avalduse esitamist peavad asutajad tasuma osa eest täielikult. Sissemaksega viivitamisel tuleb osanikul maksta osaühingule viivist.

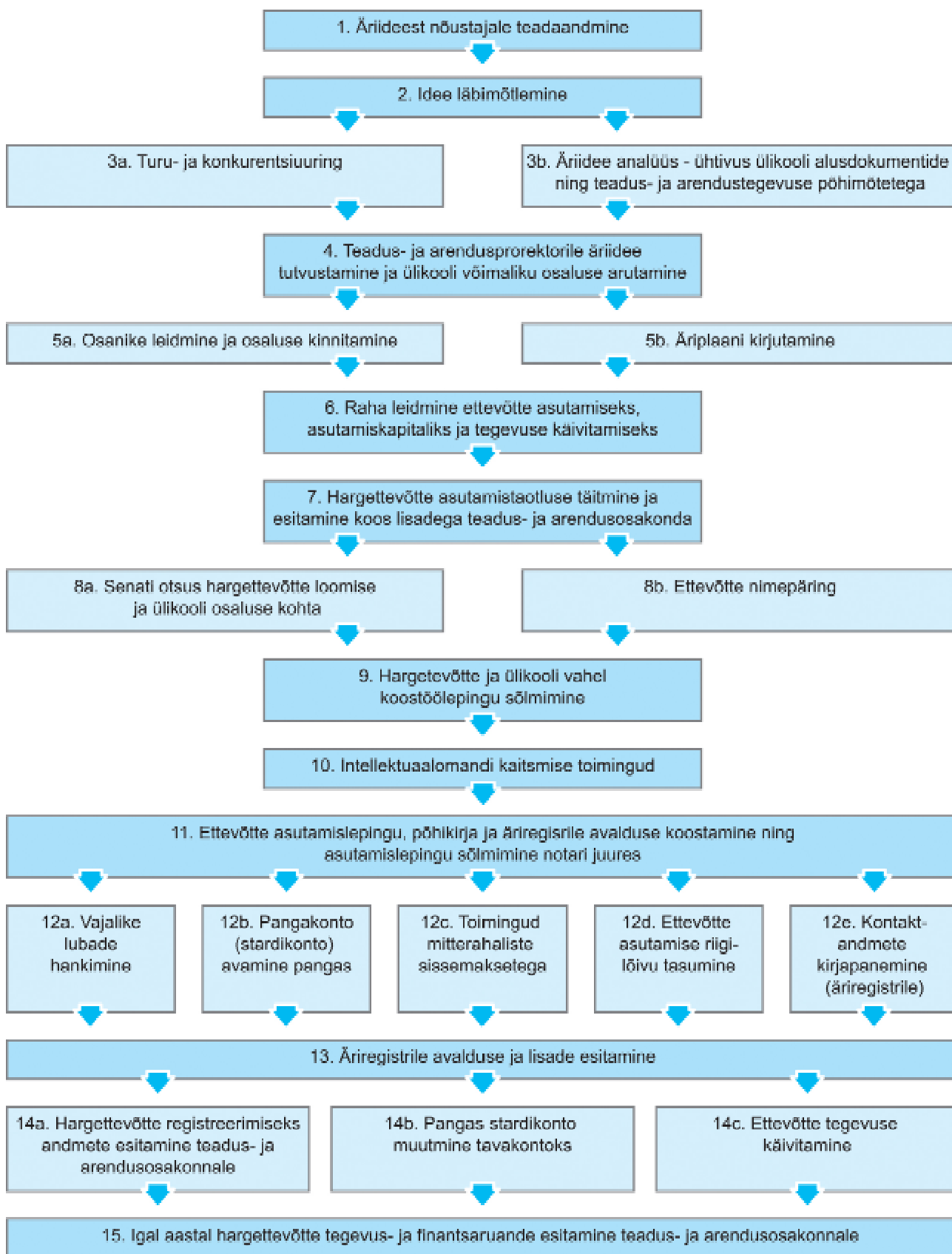
 Osaühingu asutamiskapital on 40 000 krooni, mille võib täielikult või osaliselt katta ka mitterahaliste sissemakssetega

12c. Mitterahalised sissemaksed

Mitterahalise sissemaks korral aitavad nõustaja ja jurist koostada Teil hindamise akti ja osaühingule üleandmise lepingu, millele juhatuse liikmed kirjutavad alla. Kui mitterahalise sissemaks väärtus ületab 40 000 krooni või kui kõik mitterahalised sissemaksed moodustavad kokku üle poole osakapitalist, siis peab audiitor koostama ja allkirjastama arvamus mitterahalise sissemaks hindamise korra kohta. Aktsiad, mitterahalised sissemaksed ja esemed tuleb registreerida väärtapaberite keskregistris, kinnistusraamatus ja muudes registrites.

Joonis. Tallinna Ülikooli hargettevõtte asutamise protsessiskeem

Kui mitterahalise sissemaksena kasutatava eseme hindamiseks on olemas üldiselt tunnustatud eksperdid, tuleb ese lasta neil hinnata (eelkõige kinnisasjade puhul hindab kinnisvaramaakler). Hindamise kulud kannab ettevõtte asutaja. Kui mitterahalise sissemaks väärtus on äriregistrisse kandmise ajal mis tahes põhjusel väiksem, võib osahing nõuda osanikult vastava vahe kinnimaksimist.

12d. Riigilõiv

Äriregistrisse kandmise eest tuleb asutajal tasuda riigilõiv ning võtta kviitung esitamiseks äriregistrile.

12e. Kontaktandmed äriregistrile

Äriregistrisse esitatavatest dokumentidest on veel jäänud koostada järgmised:

- juhatuse ja nõukogu liikmete nimekiri eraldi lehel (nimi, elukoht, isikukood) (audiitorite olemasolul ka nende nimed, isikukoodid ja elukohad)
- ettevõtte sidevahendite (telefon, faks, e-post jm) numbrid

13. Äriregister

Ettevõtte juhatusel lasub äriseadustiku järgi kohustus esitada ühe aasta jooksul alates asutamislepingu sõlmimisest avaldus ettevõtte äriregistrisse kandmiseks. Nõustaja viib kõik vajalikud dokumendid äriregistrisse, dokumentide menetlemine võtab aega 15 päeva. Registrile tuleb esitada notari koostatud avaldus koos järgmiste lisadega:

- asutamisleping (või asutamisosus)
- põhikiri
- pangateatis osakapitali sissemaksimise kohta
- juhatuse ja nõukogu liikmete nimed, isikukoodid ja elukohad (audiitorite olemasolul ka nende andmed)
- juhatuse liikmete allkirjanäidised
- mitterahalise sissemaksega tasumisel sissemaks osaühingule üleandmise leping ning sissemaks väärtust tõendavad dokumendid. Kui mitterahalise sissemaks väärtus ületab 40 000 krooni või kui kõik mitterahalised sissemaks moodustavad kokku üle poole osakapitalist, siis ka audiitori poolt allkirjutatud arvamus mitterahalise sissemaks hindamise kohta
- sidevahendite (telefon, faks vms.) numbrid
- muud seaduses sätestatud dokumendid (tegevusluba, kui ettevõtte põhikirjaline tegevus kuulub litsentseeritavate tegevusalade nimekirja)

Ettevõtte äriregistrisse kandmiseks tuleb esitada avaldus koos lisadega äriregistrile ühe aasta jooksul alates asutamislepingu sõlmimisest

14. Järgnevate tegevuste (14a – 14c) läbiviimine sõltub äriregistri registreerimisotsuse saamisest.

14a. Kui äriregistrist on saanud registreerimisotsus, tuleks Teil esitada ülikooli teadus- ja arendusosakonnale andmed oma ettevõtte kohta, et firma saaks registreeritud ülikooli intellektuaalomandi registri hargettevõtete alajaotises.

Hargettevõtete registrisse kandmiseks tuleb esitada järgmised andmed:

- äriühingu nimi
- äriregistri registrikood
- asukoht
- postiaadress
- kontaktandmed (telefon, faks, e-post, veebileht)
- hargettevõtte omanike ja juhtorgani liikmete nimed, kes kuuluvad ülikooli liikmeskonda
- osaluse jagunemine ülikooli ja ülejäänud omanike vahel
- hargettevõtte tegevusalad
- hargettevõtte poolt kasutatav ülikooli või tema asutuse teadus- ja arendustegevuse tulemus või oskusteave
- projekt, millest hargettevõtte on välja kasvanud
- ülikooliga sõlmitud koostöölepe ja muude lepingute registrikoodid

Hargettevõtted registreeritakse ülikooli intellektuaalomandi registri hargettevõtete alajaotises

14b. Pank

Stardikontole kantud raha saab ettevõtte kasutama hakata pärast registreerimisotsuse saamist äriregistrist. Pangas tuleb seejärel stardikonto muuta tavakontoks.

14c. Ettevõtte tegevuse käivitamine

Edasi algabki ettevõtte reaalse tegevuse käivitamine. Palju edu!

15. Aruande esitamine ülikoolile

TLÜ hargettevõtte peab esitama iga aasta 1. märtsiks teadus- ja arendusosakonnale ettevõtte tegevus- ja finantsaruande, mis võib olla vabas vormis.

Kohustuslikuks infoks on:

- eelmise majandusaasta realisatsiooni netokäive
- töötajate arv
- omakapitali suurus
- ülikooli liikmeskonna töötamine ettevõttes
- andmed litsentsilepingu alusel valmistatud toodete ja pakutavate teenuste müügi kohta:
  - a) toote või teenuse nimetus
  - b) realisatsiooni netokäive toote või teenuse lõikes

Aruande kirjutamisel saab abi küsida samuti nõustaja käest.

Iga aasta 1. märtsiks peab hargettevõtte esitama teadus- ja arendusosakonnale vabas vormis tegevus- ja finantsaruande

■ Teiste ülikoolide ettevõtluskogemused

Tallinna Tehnikaülikooli ettevõtluskogemused

Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) liikmeskonnast osaleb 243 isikut juhatuse või nõukogu liikme, asutaja, osaniku või aktsionärina üle 400 äri- ja mittetulundusühingus. Nendest teadusmahukaid ettevõtteid on umbes 5%. Ettevõtlusega tegelevad TTÜs nii teadlased kui ka tudengid. Teadlaste ettevõtteid on valdavalt tehnoloogiapõhised, tudengid on siiani loonud enamasti tugiteenuseid pakkuvaid ettevõtteid (näiteks projektkirjutamise teenus).

TTÜ teadlaste ettevõtteid on valdavalt tehnoloogiapõhised, tudengid loovad enamasti tugiteenuseid pakkuvaid ettevõtteid

TTÜ teadlaste asutatud *spin-off*-ettevõtetest enamik on loodud teadlaste töö loomuliku arengu tulemusena. Teadlased ei soovi üldjuhul riskida ning asutavad seega *spin-off*'e mitte nn üleöö tekkinud mõtete, vaid juba varem algatatud ja mõnda aega kestnud (koostöö)projektide tulemusena. Mõningaid *spin-off*'e on asutatud ka selleks, et taotleda projektidele finantseeringut programmidest, kus taotlejaks ei saa olla teadus- ja arendusasutus, küll aga ettevõtte.

TTÜ ettevõtteid on peamiselt välja kasvanud teadus- ja arendusprojektidest

Ettevõtte osanike leidmise probleemi TTÜs esinenud pole. *Spin-off*'i asutada soovival teadlasel on tavaliselt tekkinud töö käigus kokkulepped inimesetega ülikoolist või väljapoolt ülikooli, kellega koos ettevõtte asutatakse. Kui teadlastel on läinud vaja abitööjõudu, siis selleks on kasutatud tudengeid,

enamasti vaid doktorante. Tihti pole teadlased ise *spin-off*'i juhatuse liikmed, samas pole TTÜs ka selliseid juhuseid, kus juht tegeleks vaid juhtimisega, sisust aru saamata.

Ettevõtte asutamise- ja käivitamiskulude katteks on kasutatud erinevaid võimalusi, levinumad *spin-off*'ide finantseerimisallikad on pangalaen ja investorite raha. Osa teadlasi on pannud mängu ka oma raha, ülikool pole rahaliselt *spin-off*'e toetanud. Samuti pole eriti palju kasutatud EASi stardiabi.

Raha taotlemiseks ükskõik millisel organisatsioonil on vaja kindlasti äriplaani. Äriplaani koostamisele ettevõtte asutamisel pööratakse TTÜs suurt tähelepanu. Oluliseks peetakse ka seda, et teaduslikud meetodid, millel põhinevaid teenuseid pakutakse, oleksid kaitstud vähemalt kasuliku mudeliga. Samuti tehakse enne ettevõtte asutamist kas või internetipõhine turu-uuring, et välja selgitada, ega turul pole juba ettevõtet, kes vastavat toodet või teenust pakub. Raha leidmisel, äriplaani kirjutamisel, intellektuaalomandi kaitsmisel, turu-uuringu tegemisel ning teiste *spin-off*'i asutamistoimingute ja ettevõtete käigushoidmise juures aitab TTÜ teadlasi ja tudengeid sarnane tugisüsteem nagu TLÜs.

TTÜs pööratakse suurt tähelepanu äriplaani koostamisele

Tartu Ülikooli ettevõtluskogemused

Tartu Ülikoolis (TÜ) hakati *spin-off*-ettevõtteid asutama 1999. aastal. Ka TÜs kasvavad teadlaste firmad valdavalt välja eelnevast teadus- ja arendustööst ning -projektidest. Üldiselt ei loeta TÜs *spin-off*-ettevõtluseks tudengite poolt asutatud firmasid.

TÜ *spin-off*'id tegutsevad bio-, materjali-, keskkonna- ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas – 8 neist on kindlat toodet, 14 kindlat teenust ja 2 konsultatsiooni pakkuvat firmat. Edu on saavutanud firmad, kes on kiiresti üles töötanud Eesti turul vaja oleva teenuse või toote ning kes pakuvad nišitoodet.

 TÜ ettevõtetest on edu saavutanud firmad, kes on kiiresti üles töötanud Eesti turul vaja oleva teenuse või toote ning kes pakuvad nišitoodet

Ettevõtete omandi- ja juhtimisküsimustes püütakse saavutada olukorda, kus teadustöötaja ei looks

■ Õpetlikke näiteid

Äriplaani vajalikkus

2005. aasta kevadel soovis grupp tudengeid asutada TLÜ hargettevõtet. Idee oli väga hea ja jagus hulk pealehakkamist. Kiire oli ka – tahtsid hästi ruttu kõik bürokraatlikud toimingud seoses ettevõtte asutamisega ühele poole saada. Mõningase asjade arutamise ja kaalumise järel üliõpilased aga loobusid ettevõtte asutamisest hargettevõttena. Nimelt kokkusid nad ära sellest, et ülikoolis kehtestatud reeglite kohaselt peab loodaval hargettevõttel olema äriplaani. Neil oli firma registreerimisega kiire ning nad leidsid, et ei jõuaks ülikooli poolt nõutud äriplaani õigel ajal valmis.

Ühest küljest oli tudengitel õigus, et ülikool nõudis äriplaani – see ettekirjutus tuleneb teadmiste- ja tehnoloogiasirde eeskirjast. Ülikool aga ei soovi enne hargettevõttega koostöölepingu sõlmimist näha äriplaani niisama eeskirja täitmise pärast. Selleks on sisulised põhjused.

- Ilma äriplaanita firmat asutades võib üsna kiiresti takerduda erinevatesse probleemidesse, mida võiks vältida, kui ettevõtmine oleks eelnevalt põhjalikult läbi mõeldud. Ettevõtlustegevus on seotud vastutuse ja riskidega. Kui aga oma tulevikuplaanid korralikult läbi kaaluda, läheb ettevõtte finantside, sisulise tegevuse ja turul konkureerimisega seotud küsimuste lahendamine hiljem palju lihtsamalt. Äritegevuse eelnevaks planeerimiseks ongi välja mõeldud äriplaani. Alati võib olla erandeid, aga üldiselt ei julgeks ükski äriees ettevõtet ilma põhjalikult läbi mõeldud äriplaanita luua.

täisomandusega firmat, vaid kaasatud oleks ka teisi (soovitavalt ettevõtluskogemusega) inimesi ning firma ärijuht oleks rahvusvahelise äri kogemusega. TÜ pole reeglina *spin-off*'ides osanik.

 TÜ eelistab rahvusvahelise äri kogemusega firmajuhte

Ülikooli *spin-off*-ettevõtteks tegutsedes nähakse suure plussina usaldusväärust, mida annab ülikooli kaubamärgi kasutamine. Firma asutamisega luuakse võimalused täiendava tulu teenimiseks ning avanevad võimalused kasutada teadus- ja tehnoloogiaparkide arendusruumi ja ka finantsvahendeid, mida ei saa taotleda ülikool.

- Ülikooli rolli ja võimalikku osalust ettevõttes on samuti väga raske loodavas hargettevõttes määratleda, kui äriplaani pole must-valgel kirjas.
- Lisaks ei saa ülikool ennast ka moraalselt siduda ettevõttega, millel pole asutamise hetkel äriplaani. Ilma äriplaanita ettevõtte on nagu ilma vundamendita maja. Kui aga firma pole jällegi ülikooli hargettevõtte, ei saa ta kasutada hüvesid, mida pakub ülikool.
- Äriplaani ei soovi näha ainult ülikool, vaid ka äritegevuse rahastaja. Kui ettevõtte asutamiskapitali kokkusaamiseks on plaanis võtta pangalaenu, otsida investor või küsida EASilt nn stardiabi, siis kõik – pangad, investorid ja EAS – teevad rahastamisotsuseid ainult äriplaani põhjal.

Seega ei tohiks kindlasti ära kohkuda äriplaani kirjutamisest, sest seda tuleks ükskõik mis vormis ettevõtet asutades teha niikuinii.

 Hargettevõtte loomisel on äärmiselt oluline koostada äriplaani

Edukas TLÜ rekreatsioonikorralduse tudengite ettevõtte

TLÜs tegutseb kehakultuuriteaduskonna tudengite poolt 2002. aastal asutatud ettevõtte Adventuur (veebileht aadressil <http://www.adventuur.ee/>). Firma tegevusalaks on seiklusturism. Adventuur korraldab erinevaid seiklusmatku ja üritusi: vee- ja suusamatkad, maastikumängud, meeskonna

mängud, meeskonnakoolitus. Lisaks pakutakse vahendajana purilennukiga lendamist, sukeldumist, jahiga merel seilamist ja *paintballi*.

Ettevõtte loomise idee kujunes asutajatel koos huviga asuda õppima rekreatsiooni eriala. Õpingud ülikoolis aitasid kaasa arusaamise kujunemisele, kuidas näeb välja kvaliteetne teenus, ning see pani aluse Adventuuri tegevuse kvaliteedile. Lisaks saadi ülikoolist teadmisi ka selles osas, kuidas muuta seiklusturism turvaliseks.

Ettevõtte asutajateks oli sõpruskond, kellest pooltel oli juba eelnevaid kogemusi ettevõtluses ning olemas ka asutamiskapital. Kõik tehti ise, ainult raamatupidamisteenus osteti sisse. Enne firma tegevuse käivitamist uuriti erialast kirjandust ning viidi läbi internetipõhine turu-uuring. Sellega jõuti selgele arusaamale, et asja on võimalik paremini

teha ja seda ka müüa. Samuti kirjutati ise äriplaan. Kõige aeganõudvam oli äriplaani kirjutamise juures tuleviku prognoosimine, aga ka sellega saadi hakkama.

Adventuuril läheb tänaseni väga hästi. Ettevõtte meeskond koosneb endiselt erialase haridusega inimestest. Töötajateks on põhiliselt TLÜ kehakultuuri ja rekreatsioonikorralduse tudengid, kes aitavad läbi viia erinevaid üritusi ja matku, mille kaudu nad saavad teha praktikat ja teenida ka korralikku taskuraha.

Adventuur näeb hargettevõttena tegutsedes suurima plussina usaldusväärset imagot, mille loob ametlik seotus ülikooliga. Samuti näevad omanikud kasulikku väljakutset võimaluses rääkida kaasa ülikooli arendustegevuses ja olla ülikoolile partneriks.

TLÜs tegutseb kehakultuuri-
teaduskonna tudengite poolt 2002.
aastal asutatud ettevõtte Adventuur. Firma
tegevusalaks on seiklusturism

■ Kasulikke linke

Ettevõtja infovärv Aktiva - <http://www.aktiva.ee/>

Aktiva on riigi poolt loodud ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtjale suunatud info- ja teenuste-portaal. Aktiva missioon on aidata kaasa uute ettevõtete tekkele, tegutsevate ettevõtete võimekuse kasvule ja ettevõtluskeskkonna arengule.

Otselingid

- Ettevõtja ja äriidee: <http://www.aktiva.ee/26452y/z0zARTICLEy238334.html>
- Äriidee ja äri planeerimine: <http://www.aktiva.ee/26685y/z0z.html>
- Äriplaani koostamine: <http://www.aktiva.ee/26730y/z0z.html>
- Äriplaani koostamise juhend: <http://www.aktiva.ee/26452y/z0zARTICLEy233651.html>
- Äritegevuse rahastamine: <http://www.aktiva.ee/26729y/z0zARTICLEy242226.html>

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus - <http://www.eas.ee/> -> *Alustavale ettevõttele*

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse kodulehe alajaotusest "alustavale ettevõttele" saab kasulikku infot iga ettevõtlustegevuse uustulnuk; infot leiab ka algajale ettevõtjale mõeldud programmide ja toetuste kohta.

Otselink

- Alustavate ettevõtjate starditoetuse programm: <http://www.eas.ee/?id=677>

Hansapanga alustava ettevõtte stardiportaali - <http://www.hansa.ee/alustavale/>

Portaalist leiab nõuandeid ettevõtlusega alustamiseks ning toodud on ülevaade pangateenustest ja Hansapanga koostööpartnerite sooduspakkumistest alustavale ettevõtjale.

Maakondlike arenduskeskuste infovärv - <http://mak.eas.ee/>

Maakondlikud arenduskeskused on kõigis maakondades tegutsevad organisatsioonid, mis pakuvad tasuta nõustamisteenust alustavatele ja tegutsevatele ettevõtetele, kohalikele omavalitsustele, alustavatele ja tegutsevatele mittetulundusühingutele ja sihtasutustele.

Novaator – e-ajakiri uuendusmeelsele ettevõtjale - <http://www.novaator.ee/>

"Novaator" loob platvormi koostööks ettevõtjate, teadlaste ja tugiorganisatsioonide vahel, vahendades infot ning laiendades silmaringi. Ajakirjast leiab kasulikku ja praktilist infot teadmismahuka ettevõtluse arendamiseks.

Tallinna linna ettevõtluse veebileht – <http://ettevotja.tallinn.ee/>

Portaalist leiab Tallinna linna ja Ettevõtlusameti poolt ettevõtjale pakutavad teenused ning info ettevõtluse finantseerimise kohta.

Otselingid

- Äriplaani struktuur: <http://www.tallinn.ee/est/g3125s23479>
- Tallinna Ettevõtlusameti stardiabi: <http://www.tallinn.ee/est/g3192/>

Tallinna Ülikooli teadmussiirde keskus – <http://www.tlu.ee/teadmussiire/>

Ettevõtlikule TLÜ teadlasele või üliõpilasele mõeldud kasulik info, dokumendid, kontaktid ning "idee sisestusvorm". Veebilehel on ka hargettevõtete tegevust reguleerivad ülikooli alusdokumendid:

- TLÜ teadmiste- ja tehnoloogiasiirde eeskiri (vastu võetud TLÜ valitsuse 18. aprilli 2005. aasta määrusega nr 3)
- Motivatsioonikava teadmiste- ja tehnoloogiasiirde teostamiseks TLÜs (vastu võetud TLÜ valitsuse 20. juuni 2005. aasta otsusega nr 12).

Varem samas sarjas ilmunud:
"Koostöö ettevõtetega", TLÜ Spinno, 2005

Ilmumas:
"Tugiteenused 2005–2006 õa", TLÜ teadmussiirde keskus, 2006

Väljaandja: TLÜ teadmussiirde keskus
Narva mnt 29-206, 10120 Tallinn
Telefon 6409 149
teadmussiire@tlu.ee
www.tlu.ee/teadmussiire

Väljaande koostaja: Anna-Stina Lillemägi

Keeletoimetaja: Trinu Lehtoja
Kujundaja: Agnes Trump

Trükkija: Pajo AS trükikoda

© Tallinna Ülikool 2005

TEADMUSSIIRE